

Sygn. akt II UK 382/15

POSTANOWIENIE

Dnia 10 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku C. G.
przeciwko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.
o świadczenie przedemerytalne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 maja 2016 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 4 grudnia 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 grudnia 2014 r., sygn. akt III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] – w sprawie z wniosku C. G. przeciwko ZUS Oddziałowi w O. o świadczenie przedemerytalne – oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 29 kwietnia 2014 r., sygn. akt V U [...], którym Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną odwołaniem wnioskodawczyni odmowną decyzję organu rentowego z dnia 15 października 2013 r. i przyznał C. G. prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 25 lipca 2013 r.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego organ rentowy zaskarżył skargą kasacyjną – skargę oparto na obydwu podstawach kasacyjnych określonych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) wskazano na przyczyny przyjęcia skargi określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Wskazano, że sprawie występuje istotne zagadnienie prawne: „czy okresem, o którym stanowi przepis art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych tj. okresem ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki może być uznany okres jedynie faktycznego opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników przez ubezpieczonego ubiegającego się o świadczenie emerytalne w zastępstwie za inną osobę figurującą w karcie ewidencyjnej prowadzonej przez naczelnika gminy, czy jedynie taki okres, za który składki opłacane były w oparciu o przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 28 marca 1983 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. Nr 21, poz. 94 ze zmianami) to jest na podstawie decyzji naczelnika gminy ustalającej podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i wymierzającego składkę w stosunku do osoby, która obecnie ubiega się o ustalenie uprawnień z tytułu opłacania powyższych składek, a także, czy sąd pracy i ubezpieczeń społecznych może ustalać kwestię podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i opłacenia z tego tytułu składek, dla ustalenia prawa do świadczeń z powszechnego ubezpieczenia społecznego, z pominięciem Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, który to organ właściwy jest do wydawania decyzji w przedmiocie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników zgodnie z przepisem art. 36 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2013 r., poz. 1403 z późn. zmianami)”.

Wskazano, że skarga kasacyjna jest „oczywiście uzasadniona w zakresie, w jakim oparta jest na zarzucie naruszenia przepisów prawa procesowego, a to przepisów art. 232 i art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna organu rentowego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy

przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca

2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego rozpatrywaną skargą kasacyjną wyroku przyjął, że jedynym spornym warunkiem przyznania prawa do spornego w sprawie świadczenia przedemerytalnego był warunek wykazania przez wnioskodawczynię co najmniej 35-letniego stażu ubezpieczeniowego. Organ rentowy nie uwzględnił wnioskodawczyni do wymaganego stażu okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców B. i J. W. położonym w S. w charakterze domownika od 1 stycznia 1983 r. do 19 sierpnia 1985 r. i od 20 sierpnia 1985 r. do 9 września 1988 r. jako współwłaściciel gospodarstwa rolnego.

Sąd drugiej instancji podzielił podstawę faktyczną wyroku Sądu pierwszej instancji, zgodnie z którą w dniu 5 grudnia 1980 r. dla gospodarstwa rolnego, na którym mieszkała wnioskodawczyni założono kartę ewidencyjną na nazwisko ojca wnioskodawczyni, przy czym w dacie założenia karty B. W. już nie żył. Z karty tej wynika, że składki zostały wpłacone na jedną osobę. Wnioskodawczyni

zamieszkiwała w tym okresie w gospodarstwie rolnym wraz z matką, która od 15 sierpnia 1983 r. podlegała ubezpieczeniu społecznemu pracowników. Sposób opłacania składek nie uległ zmianie także po formalnym uregulowaniu statusu własnościowego gospodarstwa – od momentu, gdy w karcie ewidencyjnej jako współwłaścicieli wyszczególniono wnioskodawczynię C. G. i jej matkę J. W.. Oceniając przedstawione wyżej ustalenia Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że w związku z tym, że wnioskodawczyni za sporny okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców opłaciła składki, to należy zaliczyć jej sporny okres do wykazanych dotychczas okresów składkowych i nieskładkowych (art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Sąd nie uwzględnił jedynie okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, który pokrywał się z okresem pracy zarobkowej wnioskodawczyni w szkole (od 24 września 1982 r. do 28 lutego 1983 r.). Sąd drugiej instancji nie podzielił zarzutu apelacji organu rentowego, że nie jest możliwe ustalenie za kogo w rzeczywistości przedmiotowa składka była opłacana. Według Sądu drugiej instancji – uwzględniając to, że w gospodarstwie rolnym mieszkały i pracowały wnioskodawczyni oraz jej matka J. W., a jednocześnie matka wnioskodawczyni nie skorzystała z tego okresu ubezpieczenia (nie był on zaliczany do jej stażu ubezpieczenia) – to oczywistym jest, że składki te zostały opłacone za wnioskodawczynię.

Według Sądu drugiej instancji należało zaliczyć wnioskodawczyni sporny okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców do ogólnego stażu pracy. W konsekwencji wnioskodawczyni spełnia wszystkie warunki do przyznania jej prawa do świadczenia przedemerytalnego określone w art. 2 ust. 1 pkt 5 w związku z ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz.U. z 2013 r., poz. 170).

Autorka rozpatrywanej skargi kasacyjnej przedstawione w uzasadnieniu wniosku kwestie ogranicza w istocie do pytań o prawidłowość zastosowania w sprawie wskazanych przepisów prawa ubezpieczeń społecznych. Brakuje odpowiedniej juretrycznej argumentacji, którą wykazałaby, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Uzasadnienie wniosku nie uwzględnia w swojej konstrukcji przedstawionego wyżej stanowiska zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w

[...] tak w zakresie dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych (którymi Sąd Najwyższy jest związany stosownie do art. 398¹³ § 2 k.p.c.), jak i w zakresie jego oceny prawnej w szczególności w kontekście oceny przedstawionej w uzasadnieniu wniosku kwestii możliwości zaliczenia do stażu ubezpieczeniowego pracy w gospodarstwie rolnym rodziców na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście

uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Autorka rozpatrywanej skargi – w próbie wykazania oczywistej zasadności jej skargi kasacyjnej – ogranicza się do przedstawienia argumentacji będącej w istocie powtórzeniem uzasadnienia podstawy procesowej skargi kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Brakuje odpowiedniego wyводу zawierającego argumentację, którą autorka skargi wykazałaby walor oczywistej zasadności jej skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.